

MIKE RIBAS, UN MÚSIC OLOTÍ

ACLAMAT A AMÈRICA, PERÒ DESCONEGUT A LA GARROTXA

Deia Jorge Luis Borges, parlant de literatura, que hi ha grans escriptors que s'han guanyat el respecte dels lectors i un lloc a la història pel conjunt de la seva obra construïda al llarg tota una vida, però que n'hi ha d'altres que mereixen ser recordats només per un llibre, i n'hi ha alguns que se salven tan sols per un poema o fins i tot per un vers.

JOAN BARBARÀ > TEXTTEXT

FOTOS: ARXIU PERSONAL

Quan Mike Ribas va dirigir els mítics recitals de Vinicius de Moraes, Toquinho, Maria Creuza i Maria Bethania al cafè-concert La Fusa a Buenos Aires i Mar del Plata els anys 1970 i 1971 ja es va assegurar un lloc a l'Olimp de la música popular. Cal subratllar, però, que aquest músic, olotí universal, establert a l'Argentina a final dels anys cinquanta, se salva i mereix ser recordat no tan sols per aquesta gesta sinó també, entre moltes altres coses, per haver dirigit grans musicals a Buenos Aires, per haver compost la banda sonora de gairebé 30 pel·lícules, unes 200 sintonies per a la TV i per haver registrat a la societat d'autors més de 300 cançons d'èxit que han estat interpretades per grans artistes internacionals, com ara la cubana d'origen català Olga Guillot, el porto-riqueny Cheo Feliciano, el cantautor argentí Alberto Cortez o els músics brasilers Eliane Elias i Djavan.

Els primers anys

Miquel Ribas i Miràngels va néixer a Olot, en el número 11 del carrer Josep Berga i Boada, el 16 de gener de l'any 1932. Ja de ben petit va mostrar una gran sensibilitat pel món de la música, fins al punt que confessava a Miquel Calzada, en una conversa l'any 2003, que el piano que tenia a casa havia estat la seva primera joguina.

El seu entorn familiar va afavorir la seva sensibilitat musical en gran mesura. El seu pare, Joan Ribas Massegur, que treballava a la Nestlé, era un pianista afeccionat, que ja era conegut

Mike Ribas va dirigir els mítics recitals de Vinicius de Moraes, Toquinho, Maria Creuza i Maria Bethania al cafè-concert La Fusa a Buenos Aires i Mar del Plata els anys 1970 i 1971

>> *Miquel Ribas i Miràngels (Olot, 1932 - Barcelona 2009).*

a la comarca per amenitzar festes populars amb l'Orquestra Casanova. El seu oncle Francesc Prat Bassols tocava professionalment la tenora, el saxo i el violí en formacions de Barcelona. Tots dos veieren maneres en el petit Miquel i, tot i els temps difícils que corrien, no dubtaren a alimentar les seves inquietuds musicals. Així, quan tot just era un marrec, la família l'apuntà a classes particulars de solfeig i piano, que compaginava amb l'assistència a l'escola primària al col·legi del Sr. Plantalech. El nen progressava amb rapidesa, i aviat Olot se li va fer petit. Aconsellat per la seva professora de música, la senyoreta Loreto Juvinyà, en Miquel va deixar la Garrotxa quan només tenia 13 anys i se'n va anar a viure amb la seva

tia Conxita a Barcelona per tal de poder estudiar en el Conservatori Superior de Música. S'hi va bolcar plenament i, així, amb el seu entusiasme i aplicació en els estudis, va saber correspondre a l'esforç important que va fer la seva família. A les tardes treballava en una editorial i, amb l'ajuda de diverses beques que va obtenir de l'Ajuntament d'Olot i de la Diputació de Girona, va aconseguir al cap d'uns anys graduar-se no tan sols en solfeig i piano, sinó també en harmonia, contrapunt i fuga, composició i direcció musical.

D'aquells anys d'aprenentatge, Miquel Ribas en va guardar sempre un gran record i hi va fer amics d'aquells que són per a tota la vida, entre els quals cal destacar Ricard Miralles, compositor i pianista com ell, i peça clau en la carrera de grans noms de la música popular, com Soledad Bravo i, sobretot, Joan Manuel Serrat.

Amb la llicenciatura musical acabada, a en Miquel li hagués agradat completar la seva formació ampliant estudis a l'estranger i obrir-se camí més endavant com a concertista en alguna orquestra de cambra, però aquells anys no eren pas fàcils, i va haver de prendre d'altres decisions. Una de les primeres va ser quedar-se a Barcelona, en adonar-se que hi tindria més oportunitats de treball. Una altra va ser acceptar la proposta del seu oncle Francesc per incorporar-se a l'orquestra de varietats on ell treballava, en un conegut cabaret del Paral·lel. A partir d'aquí, va iniciar una dilatada carrera professional com a pianista, arranjador, compositor i director musical que ja no tindria cap interrupció fins que, en plena maduresa creativa, la mort el va sorprendre a Barcelona l'11 de desembre de 2009.

De Miquel a Mike

Malgrat la seva joventut, en Miquel no va tardar gaire a destacar com a intèrpret. Artistes i orquestres importants del moment s'hi van fixar. Així, en aquells primers anys d'ofici, va tenir l'oportunitat d'entrar en grups que tocaven havaneres, mambos, boleros i swing, uns estils musicals amb què es va familiaritzar ràpidament i dels quals, amb els anys, es va convertir en consumat especialista.

>> Mike Ribas, als 16 anys, tocant el piano a quatre mans amb el seu pare, a Olot.

De tots aquells conjunts en què va tocar, destaca especialment l'orquestra de Juanito Segarra, tot un referent de la música lleugera que es feia al país durant la dècada dels cinquanta i dels seixanta.

A mitjan anys cinquanta va formar part d'un grup que va tenir força èxit: tant, que els va sorgir l'oportunitat de signar un contracte d'un any per anar de gira per tot l'Orient. En un dels seus concerts a Teheran va assistir-hi l'esposa del xa, la reina Soraya.

A la capital persa, en Miquel va conèixer Lydia Scotty, probablement la cantant argentina amb més projecció internacional del moment, que també estava fent una gira pel país amb el seu

A la capital persa, en Miquel va conèixer Lydia Scotty, probablement la cantant argentina amb més projecció internacional del moment

Combo Latino. En Miquel es va presentar a la diva com a músic i compositor, i la Lydia, que aviat es va adonar del seu talent, el va contractar com a pianista i director del grup i li va donar l'oportunitat d'afegir-se a una tongada d'actuacions, primer per Europa i després per l'Argentina, l'any 1958, en una revista que varen estrenar a la famosa Avenida Corrientes, *la calle que nunca duerme*, el carrer dels teatres, la principal artèria de la vida nocturna i bohèmia de la ciutat autònoma.

En Miquel va debutar a la capital argentina treballant ni més ni menys que en el Teatro Nacional, el mateix local on, justament 25 anys abans, Carlos Gardel havia fet la seva darrera actuació a Buenos Aires.

Tot i tenir només 26 anys quan es va presentar al públic argentí, ja es veia a venir que la carrera d'en Miquel seria llarga i fructífera. Així, un cop acabat el contracte en el Nacional, la Lydia Scotty el va convidar a continuar amb la seva formació en una llarga gira que els va dur per tota l'Amèrica llatina, els Estats Units i el Canadà. El muntatge que presentaven era molt vistós i dinàmic: la diva cantava i ballava i en Miquel feia de pianista d'atracció, dirigia l'orquestra i

>> Mike Ribas i Lydia Scotty a Mèxic, abans d'una actuació.

també participava «fotent alguns salts, cosa que agradava molt al públic», com confessava ell mateix en una entrevista que li va fer Antoni Garrido per a *La Comarca d'Olot* el dia que feia 50 anys.

L'ideòleg de la *performance* era el marit de Lydia Scotty, un paio que tocava la bateria de forma espectacular i que sabia que, perquè l'espectacle funcionés, tan important com la qualitat de la música eren les coreografies, la il·luminació i la presentació general del show. En aquesta *tournee*, on es cuidaven tots els detalls, en Miquel ja no era un més del grup, sinó que va adquirir un rol més principal, fet que va portar la Lydia i el seu marit a suggerir-li que adoptés el nom artístic de *Mike*, Mike Ribas. De retorn a l'Argentina, en Miquel es va casar amb la Hilda, una ballarina que també havia participat a la gira, i es va establir ja de forma definitiva en aquell país sud-americà.

Lydia Scotty

Lydia Scotty fou una artista argentina nascuda a final dels anys 20 del segle passat a Buenos Aires. Especialment dotada per al cant i la dansa, va destacar prematurament als 18 anys com a ballarina clàssica i cantant. Ja era prou coneguda quan una notícia la va fer saltar a la primera plana de l'actualitat. En una societat com l'argentina, que ales-

En Miquel ja no era un més del grup, sinó que va adquirir un rol més principal, fet que va portar la Lydia i el seu marit a suggerir-li que adoptés el nom artístic de Mike

hores encara estava commocionada pel cas Gardel, Lydia Scotty va patir un accident aeri quan l'avió en què viatjava es va estavellar quan sobrevolava el nord-est del Brasil. Donada oficialment per desapareguda, va ser salvada pels indis tabajara. Agraïda a la gent que la va auxiliar, va començar a aprendre cançons i ritmes d'aquella ètnia i, en retornar a la civilització, actuava acompanyada d'una anaconda, un fet que li va donar gran popularitat tant a Amèrica Llatina com a Europa. Va exercir una notable influència en Mike Ribas durant els seus primers anys a l'Argentina, i va ser ella qui el va introduir en els ambients musicals *porteños*.

Fidel als orígens

Malgrat que va marxar d'Olot quan encara era molt jove, en Miquel no va perdre mai el contacte amb la seva ciutat natal. Sobretot mentre els seus pares va-

ren ser vius, però després també, cada un o dos anys, solia venir a Olot amb la seva esposa, Hilda, i el seu fill Diego a passar alguns dies quan a l'Argentina era l'estiu austral, al voltant de Nadal, per veure els amics i participar en unes trobades que normalment tenien lloc en els restaurants la Deu d'Olot o a Font Faja de Batet de la Serra.

En Josep Maria Canals, un seu company de joventut, recorda que a l'època que estudiava a Barcelona solia passar de tant en tant algun cap de setmana a la Garrotxa, i sobretot el període de vacances. Quan era a Olot, organitzava, en el domicili familiar, uns *guateques* que es varen fer famosos, amb nois i noies de l'Orfeó. Ja aleshores, malgrat que llavors ell ja estava en un altre nivell, sempre s'oferia per acompanyar al piano cantants i intèrprets afeccionats.

Tot just acabada la carrera, va actuar diverses vegades a Olot, al saló Ideal, a l'Orfeó i en el Casal Marià, on va debutar el 6 de setembre de 1951 en un concert que va oferir a dos quarts d'onze de la nit, i en què ja es va revelar com a virtuós del piano amb un ambiciós repertori en el qual va tocar la *Suite anglesa* de J. S. Bach, la *Sonata patètica* de Beethoven i diferents temes de Brahms, Schumann, Chopin, Albèniz i Turina.

El 16 d'abril de 2004, Mike Ribas va fer la darrera actuació a la seva ciutat, al Teatre Principal, acompanyant al piano el cantant Xavier Ribalta, en el marc del Cançocat, el I Congrés mundial de la cançó catalana, que va tenir lloc a la capital de la Garrotxa del 15 al 17 d'abril del mateix any. L'endemà del concert, els organitzadors del congrés varen lliurar a Mike Ribas i a Manuel Camp el I Premi Montllor a la trajectòria artística.

Col·laboració amb músics catalans

Malgrat que gran part de la seva carrera es va desenvolupar a l'estranger, Mike Ribas va col·laborar professionalment amb músics catalans en diferents etapes de la seva dilatada trajectòria artística.

Dins d'aquestes col·laboracions, cal destacar el fet que a començament dels anys seixanta es va integrar com a pianista i arranador en la Gran Orquestra de Xavier Cugat quan aquesta es trobava en el zenit de la seva popularitat, amb Abbe Lane com a vocalista.

>> *Mike Ribas, dret darrere Vinicius de Moraes, als estudis ION de Buenos Aires.*

Quan ell formava part de l'orquestra, es va produir la coneguda anècdota de la fulminant suspensió d'una actuació que havien de fer a Televisió Espanyola, arran d'uns comentaris políticament incorrectes que va fer Xavier Cugat sobre el règim.

En els anys vuitanta i el 2000, Mike Ribas va treballar amb Xavier Ribalta en diversos projectes i acompanyant-lo en una tanda de concerts que el cantant de Tàrraga va fer en el teatre La Capilla de Buenos Aires el 1984. Més endavant varen repetir l'experiència a la capital Argentina en el teatre Margarida Xirgu l'any 1986, i ja a Catalunya varen actuar plegats a l'Espai a Barcelona el 2002, en el teatre Principal d'Olot l'abril del 2004, en el Festival Leo Ferré a Itàlia el juny del mateix any, i en el teatre Joventut de l'Hospitalet en el marc del Barnasants 2008.

Malgrat que va marxar d'Olot quan encara era molt jove, en Miquel no va perdre mai el contacte amb la seva ciutat natal

Tot i que no varen coincidir mai dalt d'un escenari, és coneguda l'amistat i mútua admiració que es tenien Mike Ribas i Tete Montoliu, fins al punt que en Miquel, que considerava Tete un dels millors pianistes de jazz, va arribar a tenir-lo com a convidat a casa seva a Buenos Aires.

Mike Ribas a La Fusa

A principi de febrer de 1970, Vinicius de Moraes, acompanyat per Maria Creuza i Dorival Caymmi, va protagonitzar un seguit de recitals a Punta del Este (Uruguai) en el cafè-concert La Fusa, presentant l'espectacle *A vida, amigo é a arte do encontro*. El *show* va funcionar molt bé, i els propietaris del local, Coco i Silvina Pérez, uns promotors immobiliaris amb sensibilitat musical, varen proposar al compositor de *Garota de Ipanema* repetir l'experiència a començament de l'hivern austral en un altre local del mateix nom que tenien a Buenos Aires.

A Vinicius, un gran afeccionat al futbol, li va semblar molt bé la idea però va demanar als seus amfitrions que la tanda de concerts tingués lloc un cop ja s'hagués acabat el mundial de Mèxic, un campionat en el qual, després d'haver fracassat a Anglaterra

l'any 1966, la societat brasilera en general i la *canarinha* en particular tenien posades moltes esperances.

Uns dies abans que comencés la fase decisiva de la competició, Vinicius i Toquinho, un jove guitarrista de Sao Paulo que havia de substituir Dori Caymmi en els concerts, varen viatjar a Buenos Aires en vaixell i es varen instal·lar a la capital *porteña* per tal de polir els darrers detalls de la presentació de l'espectacle en un lloc molt important per al músic carioca, atès que, malgrat que ja era un compositor i intèrpret d'èxit al Brasil, era un autèntic desconegut per al gran públic a l'Argentina.

Explica Toquinho que ell i Vinicius varen veure el Brasil-Itàlia a casa de Coco i Silvina Pérez, i que la victòria de la *seleção* els va donar un plus d'optimisme i creativitat que es va veure reflectit posteriorment en el gran virtuosisme que va presidir aquella sèrie de dos concerts que varen tenir lloc la setmana següent a La Fusa i que començaren obligatòriament amb el tema *A copa do mundo é nossa*, la darrera composició de Marcus Vinicius da Cruz e Mello de Moraes, més conegut com a Vinicius de Moraes.

Vinicius es trobava en estat de gràcia des del punt de vista creatiu, i ell ho sabia, així que va voler que la màgia que va haver-hi en els concerts no quedés només en el record dels afortunats que havien tingut la sort d'aconseguir una entrada per anar a La Fusa, sinó que transcendís els ma-

>> *El setembre de 1951, Mike Ribas oferí el seu primer concert a Olot.*

teixos recitals i que pogués arribar a un públic molt més ampli.

Així és que Vinicius va proposar al director del segell independent Trova Alfredo Radosznski que participés en l'organització del show i que enregistrés l'espectacle amb la idea de convertir-lo en un LP. El productor argentí, que també era el seu editor al Brasil, de bell antuvi es va entusiasmar amb la idea i va encomanar al director musical de la companyia, Mike Ribas, que es fes càrrec de l'enregistrament.

Les gravacions varen tenir lloc als estudis ION de Buenos Aires durant dues nits de juliol del 1970, en sessions *golpes* després de cada concert. Diu Vinicius: «Foren dos enregistraments nocturns que finalitzaren amb les primeres llums de l'alba, totalitzant 16 hores de feina realitzada en un ambient de bohèmia, de gran cordialitat, on no mancaren dos elements primordials:

Els dos discos de Vinicius i Toquinho a La Fusa —el primer amb Maria Creuza i el segon amb Maria Bethania— que Mike Ribas va dirigir són el testimoni sonor d'una època, i han estat considerats dues joies de la música popular brasilera

ampolles de whisky i dones boniques. Vàrem gravar la nostra actuació amb el mateix esperit d'íntima comunicació i informalitat que ens agrada transmetre a les nostres cançons... La resta es deu als bons oficis de Mike Ribas, a qui vull agrair profundament la seva col·laboració fraterna».

El disc va funcionar, i va suposar una forta empenta que va afavorir una gran penetració de la *bossa nova*, la nova música brasilera a l'Argentina. L'èxit de crítica i de vendes va animar Alfredo Radosznski a organitzar una segona gravació i una altra tanda de concerts, que ara ja no varen ser només dos sinó deu. Aquests varen tenir lloc també a La Fusa, però no al cafè-concert de Buenos Aires sinó en el tercer local del mateix nom que Coco i Silvina Pérez tenien en el balneari de Mar del Plata.

L'enregistrament d'aquest segon LP també es va fer als estudis ION, el mes de gener de 1971, i Mike Ribas va tenir-hi un rol encara més important, atès que, a banda de dirigir la gravació, va fer-hi la majoria d'arranjaments i a més va participar-hi com a pianista. D'aquesta actuació destaca especialment la versió de dos temes que amb els anys han esdevingut mítics en la música brasilera: *Samba de Benção* i *A Tonga da Mironga do Kabuleté*.

Els dos discos de Vinicius i Toquinho a La Fusa —el primer amb Maria Creuza i el segon amb Maria Bethania— que Mike Ribas va dirigir són el testimoni sonor d'una època, i han estat considerats dues joies de la música popular brasilera del segle xx. Avui, més de quaranta anys després, encara ostenten alguns rècords, com ara ser els discos d'artistes brasilers més venuts a l'Argentina i els discos d'artistes brasilers que més temps han estat en catàleg arreu del món.

Els millors anys

Abans de la col·laboració amb Vinicius, Mike Ribas ja no necessitava cap tipus de presentació entre la gent de la professió a l'Argentina, però després dels dos discos a La Fusa va iniciar una fase de plenitud a la seva carrera que el va dur a ser valorat no tan sols pels altres músics sinó també pel gran públic en general.

Així va començar tot un seguit de col·laboracions en programes de ràdio

i televisió. Li varen oferir dirigir grans musicals als millors teatres de Buenos Aires, i intèrprets de renom li varen demanar també que els compongués cançons, els fes arranjaments i que els acompanyés en gires.

Sense fer-ne una descripció exhaustiva, podem dir que, en televisió, va participar en nombrosos programes que el varen convertir en un rostre molt popular a la petita pantalla. Va dirigir durant diverses temporades una formació de quaranta músics, l'orquestra estable del canal 13, la cadena més important de la TV argentina.

El 1977 el varen contractar per assumir la direcció del musical *Chicago*, que es va mantenir molts mesos en cartell en el Teatro Nacional. Més endavant va dirigir, dins del mateix estil, altres muntatges d'èxit a la Calle Corrientes, com ara *Annie*, *Cats*, *Hello Dolly*, *Grease*...

La seva intensa activitat musical el va portar a col·laborar en concerts i gravacions amb artistes molt coneguts a Espanya, com Mari Trini, Raphael, Nino Bravo o Paloma San Basilio i d'altres amb gran projecció a l'Argentina, com Violeta Rivas, Susana Rinaldi, Roberto Yanés... i sobretot Bernardo Mitnik Lerman, conegut artísticament com a Chico Novarro, amb qui el va unir una gran relació professional i d'amistat que es va perllongar quasi 50 anys. Amb aquest darrer, varen compondre l'any 1981 la cançó *Súbete a mi nube*, que, en representació de l'Argentina, va quedar finalista en el X Festival de la OTI, concurs musical televisiu que durant anys va ser tot un referent de la cançó lleugera iberoamericana. Mike Ribas el va dirigir tres vegades en les seves edicions celebrades el 1984 a Ciutat de Mèxic, el 1985 a Sevilla i el 1986 a Santiago de Xile.

Mike Ribas era un músic que conreava molts diversos estils. Tant componia música per al teatre o el cinema com se'l podia trobar tocant un bolero, acompanyant un tango al piano o bé actuant com a solista amb la Chicago Jazz Band, fet que es va donar quan va participar en un memorable concert l'any 2005 en el teatre Margarida Xirgu.

Aquesta gran versatilitat d'estils li va valer molts guardons en els camps

>> *Mike Ribas en un cartell promocional del musical Cats quan es va presentar a Buenos Aires el 1993.*

més diversos. Així, el 1987 va rebre el premi SADAIC com a millor compositor de música de cinema, que li va atorgar la societat argentina d'autors i compositors. També cal remarcar el reconeixement que li varen fer el juny del 2004 a Itàlia en convidar-lo a la desena edició del prestigiós Festival Leo Ferré, que anualment se celebra a la ciutat de San Benedetto del Tronto.

Quan Mike Ribas va morir, a Barcelona, l'11 de desembre del 2009, tenia 77 anys, feia teatre musical i tenia una revista (*La Rotativa 2009*) en cartelle-

La seva intensa activitat musical el va portar a col·laborar en concerts i gravacions amb artistes molt coneguts a Espanya, com Mari Trini, Raphael, Nino Bravo o Paloma San Basilio

ra a Buenos Aires. La seva desaparició va commocionar tot el món artístic argentí. Les principals cadenes de TV estatals i els diaris més influents de Buenos Aires —*Clarín* i *La Nación*— li varen dedicar amplis espais. Aquí, en canvi, els grans mitjans ni tan sols es varen assabentar de la seva mort. Només al cap d'uns dies *l'Avui* i *El Punt* varen recollir la notícia en breus notes, farcides d'errors biogràfics. Queda pendent, doncs, al seu país i a la ciutat on va néixer, fer un reconeixement a un músic extraordinari que va deixar un gran llegat i que va tenir una gran projecció a fora però que, com passa sovint, no va ser profeta a la seva terra.

Joan Barbarà és estudiós de la cultura.